

Lära och leva i osäkra tider

23 januari 2023

Skolverket

Skolverket som beredskapsmyndighet – vad innebär
det?

Ansvar i händelse av kris, höjd beredskap, krig

Att vara förberedd

Förskola och skola i händelse av kris, höjd
beredskap, krig

Vad gör Skolverket nu?

FAQ

**Varför är det viktigt? Varför möts vi
idag?**

Skolan är en del av Sveriges civila försvar

- Totalförsvaret består av det **militära försvaret och det civila försvaret**.
- Det övergripande **målet** för totalförsvaret är att vi ska ha förmåga att försvara Sverige mot väpnat angrepp och värna vår säkerhet.
- **Det civila försvaret** är viktigt för att använda samhällets resurser så effektivt som möjligt.

OM **KRISEN**
ELLER **KRIGET**
KOMMER

Sveriges civila försvar ska:

Värna civilbefolkningen

Säkerställa de viktigaste samhällsfunktionerna

Upprätthålla en nödvändig försörjning

Bidra till det militära försvarets förmåga vid väpnat angrepp eller krig i vår omvärld

Upprätthålla samhällets motståndskraft mot externa påtryckningar, och bidra till att stärka försvarsviljan

Bidra till att stärka samhällets förmåga att

förebygga och hantera svåra påfrestningar på samhället i fred

Med tillgängliga resurser bidra till förmågan att delta i internationella fredsfrämjande och humanitära insatser

**Skolverket beredskapsmyndighet
1 oktober 2022**

**Skolverket som beredskapsmyndighet
- vad innebär det?**

Beredskapsförordningen

- Ersätter nuvarande krisberedskapsförordning (2015:1052)
- Många bestämmelser är samma men i en ny logik
- En del justerade bestämmelser för att få ihop perspektiven krisberedskap - civilt försvar
- Nya bestämmelser om "krisplanering" och sektorsansvar
- Nya begrepp och definitioner
- 60 beredskapsmyndigheter, 10 beredskapssektorer, 3 beredskapsmyndigheter utanför sektorerna

Beredskapssektorer

- Migrationsverket
- Myndigheten för psykologiskt försvar
- Skolverket

Ekonomisk säkerhet <ul style="list-style-type: none">▪ Försäkringskassan▪ Arbetsförmedlingen▪ Pensionsmynd▪ Riksgälden▪ Skatteverket▪ Statens servicecenter	Elektronisk komm. /post <ul style="list-style-type: none">▪ Post- och telestyrelsen▪ Svenska kraftnät▪ MSB▪ Trafikverket	Energiförsörjning <ul style="list-style-type: none">▪ Energimynd.▪ Svenska kraftnät▪ Strålsäkerhetsmynd.▪ Energimarknads insp.	Finansiella tjänster <ul style="list-style-type: none">▪ Finansinsp.▪ Riksgälden	Försörjning av grunddata <ul style="list-style-type: none">▪ Skatteverket▪ Bolagsverket▪ Lantmäteriet▪ Mynd. för digital förvaltning
Hälsa, vård och omsorg <ul style="list-style-type: none">▪ Socialstyrelsen▪ E-hälsomynd.▪ Folkhälsomynd.▪ Läkemedelsverk.	Livsmedelsförsörjning och dricksvatten <ul style="list-style-type: none">▪ Livsmedelsverket▪ Länsstyrelserna▪ Naturvårdsverk.▪ Jordbruksverk.▪ Statens veterinärmedicinska anstalt	Ordning och säkerhet <ul style="list-style-type: none">▪ Polismynd.▪ Kriminalvården▪ Kustbevakn.▪ SÄPO▪ Tullverket▪ Åklagarmynd.▪ Domstolsv.	Räddningstjänst /skydd av civilbefolkningen <ul style="list-style-type: none">▪ MSB▪ Kustbevakn.▪ Länsstyrelserna▪ Polismynd.▪ Sjöfartsverk.▪ SMHI	Transporter <ul style="list-style-type: none">▪ Trafikverket▪ Luftfartsverk.▪ Sjöfartsverk.▪ Transportstyrelsen

Skolverkets ansvar som beredskapsmyndighet

Ha god förmåga att motstå hot och risker

Förebygga sårbarheter

Hantera fredstida krissituationer och genomföra myndighetens uppgifter vid höjd beredskap

Skolverket ska också verka för att övriga statliga myndigheter, kommuner, regioner, sammanslutningar och näringsidkare som är berörda utvecklar sin förmåga i dessa avseenden

Skolverket

Ha en god beredskap att hantera kris/krig själv

Verka för att andra aktörer utvecklar en god beredskap:

- Skolväsendet
- Skolinspektionen
- Specialpedagogiska skolmyndigheten

Samhällsviktig verksamhet inom myndigheten

Stöd till Skolverkets målgrupper

Lägesbilder, omvärldsbevakning och information till regeringen

Samverkan med andra myndigheter inom ramen för totalförsvaret

Utbetalning av statsbidrag

Samhällsviktig verksamhet inom skolväsendet

Upprätthåller samhällsfunktionerna:

Utbildning för barn och unga

Tillsyn av barn till vårdnadshavare som arbetar i annan samhällsviktig verksamhet

Utbildning som bidrar med kompetens till samhällsviktig verksamhet

Ansvar i händelse av kris, höjd beredskap, krig

Tre grundprinciper som kommun och skola ska följa vid kris

Ansvarsprincipen

Den som har ansvar för en verksamhet under normala förhållanden ska ha det också under en krissituation.

Huvudmannen

- kommunen, nämnden, styrelsen
- skolchef
- rektor
- lärare, förskollärare

Likhetsprincipen

Under en kris ska verksamheten fungera på liknande sätt som vid normala förhållanden – så långt det är möjligt

Verksamheten ska också, om det är möjligt, skötas på samma plats som under normala förhållanden

Närhetsprincipen

En kris ska hanteras där den inträffar och av dem som är närmast berörda och ansvariga

Det är alltså i första hand den drabbade kommunen och den aktuella regionen som leder och arbetar med insatsen

Först om de lokala resurserna inte räcker till blir det aktuellt med statliga insatser

<https://www.krisinformation.se/detta-gor-samhallet/mer-om-sveriges-krisanteringssystem/krisanteringens-grunder>

Skolverket

Att vara förberedd

Förbered att hantera oro och stress hos barn och vuxna

[Att prata med barn och unga om krig och kriser – Skolverket](#)

Om verksamheten blir analog – hur ska vi kommunicera?

[Säkerhet och krisberedskap vid ett förändrat omvärldsläge – Skolverket](#)

Elavbrott – om vatten och värme försvinner

[Säkerhet och krisberedskap vid ett förändrat omvärldsläge - Skolverket](#)

Ta reda på var kommunen kommer att ställa ut vattentankar och vad som gäller i er kommun om vattenbrist skulle uppstå.

Ta reda på alternativ till vattentoaletter i kommunen vid ett längre elavbrott.

Ta reda på om det finns reservsystem på förskolan eller skolan för till exempel brandlarm eller annan eldriven teknik som slås ut vid ett elavbrott.

Om matleveranser uteblir

Säkerhet och krisberedskap
vid ett förändrat omvärldsläge
– Skolverket

Det är bra om förskolan och skolan är förberedd på uteblivna leveranser och säkrar att det finns alternativ om en sådan situation skulle uppstå. Vem är kontaktperson i kommunen eller hos leverantören?

Finns det en måltidschef i er kommun?

Se över om det finns möjlighet att få tillgång till måltider som inte kräver tillagning eller uppvärmning vid ett till exempel ett längre elavbrott.

Samverka och för en nära dialog med måltidsverksamheten. Livsmedelsverket har tagit fram en handbok som kan fungera som ett stöd i förberedelsearbetet.

Påverkanskampanjer och desinformation

[Säkerhet och krisberedskap vid ett förändrat omvärldsläge – Skolverket](#)

I det spända läget vi befinner oss i nu finns det all anledning att vara vaksam och källkritisk. Förskolan och skolan har en viktig roll i att utbilda eleverna i källkritik, och vuxna har en viktig roll att prata med barn och elever om detsamma.

Påverkanskampanjer kan ofta syfta till att nå just barn och unga, men även lärare och andra som arbetar i förskolan eller skolan kan vara måltavlor för propaganda och ryktesspridning.

Guide för källkritik för lärare - Skolverket

Kolla källan! SOCIALA MEDIER

I sociala medier delar många med sig av fakta och åsikter. Det som ser ut som fakta kan vara rykten. Kan du se skillnaden? Lita inte på allt du ser och hört.

De flesta vill andra väl, men inte alla. Dela sådant som andra kan ha nytta och glädje av.

På skolverket.se hittar du mer material om källkritik och upphovsrätt på nätet och i sociala medier.

Tänk efter innan du delar något i sociala medier.

Skolverket

Kolla källan! LITA INTE PÅ ALLT DU SER & HÖR PÅ WEBBEN

Vet du hur du granskar källor kritiskt? Vet du hur du får använda andras texter och bilder?

Ställ de kritiska frågorna

VM HAR GJORT WEBSIDAN?
Är det en myndighet? En organisation? En företag? En privatperson?
Någon som kan ämnat? Är det någon du tror på?

VARFÖR ÄR WEBSIDAN GJORD?
Är det information om något? Lära? Sprida en åsikt?
Sälja något? Underhålla?

HUR SER WEBSIDAN UT?
Har den känsloladdad information? Färgstarka bilder? Tveksamma källreferenser? Senast granskad datum?

KAN DU FÅ INFORMATION FRÅN ANDRA STÄLLEN?
Har du jämfört med vad du redan vet? Har du jämfört med andra källor?

På skolverket.se hittar du mer material om källkritik och upphovsrätt på nätet.

Skolverket

Skyddsrum

Det får ta max två dygn att i ordningsställa skyddsrum

[Skyddsrum.msb.se](https://skyddsrum.msb.se)

Förskola och skola i händelse av kris, höjd beredskap, krig

De ordinarie reglerna i skolans författningar fortsätter att gälla även vid höjd beredskap, så länge regering eller riksdag inte beslutar något annat.

En annan utgångspunkt är den så kallade ansvarsprincipen, som innebär att den som ansvarar för en viss verksamhet under normala förhållanden ansvarar för den även i en krissituation eller vid höjd beredskap.

Det innebär exempelvis att hemkommunen behåller sitt ansvar för att tillhandahålla utbildning i förskola och skola.

I en kris och vid höjd beredskap bidrar förskolan och skolan till att upprätthålla nödvändiga samhällsfunktioner.

Exempel på sådana funktioner är utbildning för barn och unga

Tillsyn av barn till vårdnadshavare som arbetar i annan samhällsviktig verksamhet

Utbildning som säkerställer personalbehovet i samhällsviktig verksamhet

Den som har ansvar för en verksamhet under normala förhållanden ska ha det också under en krissituation.

Huvudmannen

- kommunen, nämnden, styrelsen
- skolchef
- rektor
- lärare, förskollärare

Barn och elever du ansvarar för idag

Frågor att fundera över och resonera om, några exempel?

Hur planerar du din undervisning idag?

Hur skapar du förutsättningar på din skola?

Hur skapar du likvärdiga förutsättningar i din organisation?

Samarbete och samordning med andra myndigheter – skolchef, rektor, lärare?

Till exempel:

- Barn i behov av särskilt stöd
- Nyanlända
- Socioekonomiskt utsatta områden

- Krigsplacerad personal
- Öppethållanden
- Vatten, värme, mat...

Vad gör Skolverket nu?

Skolverkets instruktion

...”inom ramen för sitt verksamhetsområde stödja kommuner och andra huvudmän i arbetet med säkerhet och krisberedskap”.

**Säkerhet och krisberedskap i skola och
förskola – Skolverket**

Arbete med anledning av kriget i Ukraina

Säkerhet och krisberedskap vid ett förändrat omvärldsläge – Skolverket

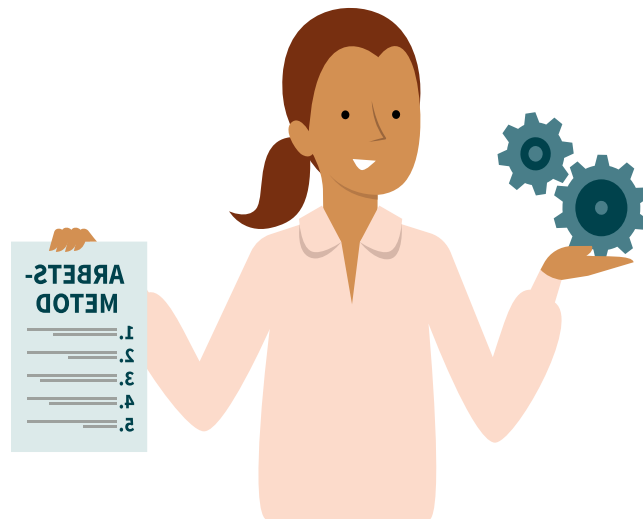
**Stöd och vägledning till skolchef,
rektor, förskollärare och lärare**

Erfarenhet av krisarbetet under pandemin

- Kommunikation
- Korta beslutsvägar och processer
- Samarbete och samordning
 - internt
 - externt

Andra myndigheter

Målgrupper

Stöd till Skolverkets målgrupper - utmaningar i arbetet

Vilka myndigheter ansvarar för vad?

Kommunernas och enskilda huvudmäns
ansvar

Huvudmän med olika förutsättningar

Stöd till Skolverkets målgrupper

Stöd och vägledningar för:

- lärare
- elevhälsan
- rektor
- skolchef

Tack!
maria.elmer@skolverket.se

Skolverket

De ordinarie reglerna i skolans författningar fortsätter att gälla även vid höjd beredskap, så länge regering eller riksdag inte beslutar något annat. En annan utgångspunkt är den så kallade ansvarsprincipen, som innebär att den som ansvarar för en viss verksamhet under normala förhållanden ansvarar för den även i en krissituation eller vid höjd beredskap. Det innebär exempelvis att hemkommunen behåller sitt ansvar för att tillhandahålla utbildning i förskola och skola.

Utgångspunkten är att det är de ordinarie reglerna i skolans författningar som gäller även vid höjd beredskap. Men regeringen kan vid höjd beredskap besluta att vissa bestämmelser i förordningen (1991:1995) om skolväsendet under krig och vid krigsfara m.m. och i förordningen (1991:1269) om verksamheten vid statliga skolor under krig och vid krigsfara ska börja tillämpas. Då gäller de bestämmelserna i stället för de ordinarie reglerna.

Vilka regler gäller för fristående skolor vid höjd beredskap?

Det är de ordinarie reglerna i skolans författningar som gäller även vid höjd beredskap, om inte regering eller riksdag beslutar om något annat. Förordningen om skolväsendet under krig och krigsfara m.m. gäller endast den del av skolväsendet som en kommun eller region är huvudman för. Denna förordning innehåller inte några bestämmelser om fristående huvudmäns ansvar vid höjd beredskap.

Vilka regler gäller för förskolor vid höjd beredskap?

- Det finns i nuläget inga särskilda regler för förskolan som gäller eller kan aktiveras i händelse av höjd beredskap. Det innebär att det är de ordinarie reglerna i skollagen som ska tillämpas. Förskolan är en samhällsviktig verksamhet som, så långt det är möjligt, behöver kunna fungera även vid höjd beredskap. Kommunerna är skyldiga att göra de förberedelser som behövs för detta.

Kan regeringen besluta att förskolor eller skolor ska stängas tillfälligt i fredstid?

- Ja, vid extraordinära händelser i fredstid kan regeringen meddela föreskrifter om att förskolor, skolor, fritidshem eller andra verksamheter enligt skollagen ska stängas tillfälligt på nationell, regional eller kommunal nivå. Detta regleras i lagen (2020:148) om tillfällig stängning av verksamheter på skolområdet vid extraordinära händelser i fredstid. En huvudman kan under vissa förutsättningar också få besluta om att tillfälligt stänga vissa verksamheter enligt denna lag.

Vad innebär höjd beredskap?

- Regeringen kan fatta beslut om höjd beredskap om den anser att landet befinner sig i krigsfara eller om det råder utomordentliga förhållanden som orsakats av att det är krig utanför Sveriges gränser eller av att Sverige har varit i krig eller krigsfara. Ett beslut om höjd beredskap kan gälla hela landet, en del av landet eller en viss verksamhet.
- Det finns två nivåer av höjd beredskap: skärpt beredskap och högsta beredskap. Om Sverige är i krig råder högsta beredskap. Då ska totalförsvaret vara den enda samhällsverksamhet som ska bedrivas

Ska förskolor och skolor stängas vid höjd beredskap?

- Nej
- Förskolor och skolor är samhällsviktiga verksamheter och de behöver, så långt som möjligt, pågå som vanligt vid såväl extraordinära händelser i fredstid som höjd beredskap. Kommunerna ansvarar för att utbildningen i förskolor och skolor fungerar även under sådana förhållanden och är skyldiga att göra de förberedelser som behövs för detta.

Skolverket